

Advies landelijke norm voor basisondersteuning

voor de ondersteuningsgebieden lees-/spellingproblemen en
dyslexie, (hoog)begaafdheid en taak-/werkgedrag

De context en het toepassingsgebied van de landelijke norm voor basisondersteuning

Wat is de landelijke norm voor basisondersteuning?

Dit advies beschrijft:

- welk beleid en welke kennis nodig zijn op de school^{1,2} om de basisondersteuning te realiseren;
- welke basisondersteuning elke school ten minste moet bieden en wat leerlingen, ouders en onderwijspersoneel³ daarvan kunnen verwachten;
- een indicatie van wat *niet* onder de basisondersteuning valt.

Dit advies landelijke norm voor basisondersteuning sluit aan bij wat de meeste scholen nu al bieden aan ondersteuning. Op welke manier scholen de basisondersteuning **concreet** inrichten, het 'hoe', is aan de school zelf.

Wat is het doel van de landelijke norm voor basisondersteuning?

Een landelijke norm voor basisondersteuning biedt duidelijkheid aan ouders, leerlingen en onderwijspersoneel over wat iedere school moet kunnen bieden aan basisondersteuning. Hiermee voorkomt het ook regionale verschillen in het niveau van basisondersteuning.

Met deze landelijke norm voor basisondersteuning willen we verschillende doelen bereiken:

- Scholen, leraren, ondersteuners en schoolleiders duidelijk maken wat basisondersteuning inhoudt en een indicatie van wat hierbuiten valt;
- Regionale verschillen in het niveau van basisondersteuning tussen samenwerkingsverbanden⁴ verkleinen;
- Ouders en leerlingen duidelijk maken wat zij van de basisondersteuning op school kunnen verwachten en wat niet;
- Lerarenopleidingen en de beroepsgroep informatie geven over de kennis en vaardigheden die leraren nodig hebben om passend onderwijs te bieden.

Wat is basisondersteuning?

Er zijn vier onderdelen van basisondersteuning:

1. Scholen hebben kennis en/of beleid om bepaalde ondersteuning te kunnen bieden.
2. Scholen bieden ondersteuning om het ontstaan van een lichte of zware ondersteuningsbehoefte te voorkomen (preventief);
3. Scholen bieden lichte en kortdurende, veelal remediërende ondersteuning die op school geboden wordt om leerlingen weer mee te laten draaien in de lessen voor de gehele groep (curatief);
4. Scholen bieden kleine doeltreffende en haalbare⁵ aanpassingen aan de lessen, de toetsing, het schoolgebouw, de materialen en toerusting van leerlingen. Deze aanpassingen worden ingezet

1 Daar waar we over scholen spreken, bedoelen we ook de schoolbesturen waar deze scholen onder vallen.

2 Daar waar in dit document het woord 'school' wordt gebruikt, wordt hier 'schoolvestiging' mee bedoeld.

3 Daar waar we in dit document het woord 'ouders' gebruiken, bedoelen we ook verzorgers.

4 Daar waar 'samenwerkingsverbanden' staat, bedoelen we samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs.

5 Haalbaar: de organisatie van de aanpassing mag geen onevenredige belasting vormen voor de school. Wanneer de aanpassing onhaalbaar is, moet de school wel onderzoeken of een alternatieve aanpassing die wel haalbaar is ook doeltreffend kan zijn. We verwachten dat scholen hierbij denken in mogelijkheden.

om met hun belemmering(en) om te gaan. Dit heeft als doel om ervoor te zorgen dat leerlingen, die een blijvende ondersteuningsbehoefte hebben, het klassikale onderwijsaanbod (beter) kunnen volgen.

De basisondersteuning is beschikbaar voor alle leerlingen die dat nodig hebben, passend bij hun ondersteuningsbehoefte. Het gaat bij de basisondersteuning om ondersteuning en doeltreffende aanpassingen waar leerlingen met dezelfde ondersteuningsbehoefte over het algemeen baat bij hebben. Het kan gaan om aanpassingen voor bepaalde groepen leerlingen, maar het kan ook gaan om aanpassingen die je integreert in het onderwijs voor alle leerlingen. Aan de basis hiervan ligt dat een leerling een ononderbroken ontwikkelproces moet kunnen doorlopen, afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling.

Wat is extra ondersteuning?

De basisondersteuning is niet altijd genoeg. Sommige leerlingen hebben meer ondersteuning nodig. Naast de basisondersteuning bieden scholen daarom extra ondersteuning. Extra ondersteuning omvat alle vormen van ondersteuning en doeltreffende aanpassingen die verder gaan dan de basisondersteuning en die binnen het onderwijs geboden kunnen worden. Hierbij gaat het om ondersteuning en intensievere aanpassingen voor individuele leerlingen of groepen met vergelijkbare ondersteuningsbehoeften. Het vraagt meestal meer tijd om deze ondersteuning te organiseren dan het geval is bij de basisondersteuning. Voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, wordt een ontwikkelingsperspectief⁶ opgesteld. De grens tussen basisondersteuning en extra ondersteuning wordt ten minste bepaald door de landelijke norm voor basisondersteuning. Het samenwerkingsverband zorgt voor een dekkend aanbod van extra ondersteuning binnen de regio waarbij ze soms gebruik maken van de voorzieningen buiten de regio. De extra ondersteuning wordt door het samenwerkingsverband en het gespecialiseerd onderwijs georganiseerd. Dit gebeurt in afstemming met het onderwijsteam, leerlingen en ouders en, indien gewenst, in samenwerking met andere scholen of ketenpartners (bijvoorbeeld ambulante begeleiding, jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg).

Wie is verantwoordelijk voor de basisondersteuning?⁷

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de basisondersteuning en de hiervoor benodigde randvoorwaarden, zoals professionalisering van onderwijspersoneel. Basisondersteuning wordt gefinancierd vanuit de reguliere bekostiging. Samenwerkingsverbanden kunnen in het ondersteuningsplan voor de eigen regio het niveau van de basisondersteuning beschrijven. Die norm voor basisondersteuning geldt dan voor alle schoollocaties binnen het samenwerkingsverband. De in het ondersteuningsplan omschreven basisondersteuning voldoet ten minste aan de landelijke norm voor basisondersteuning. Het niveau van de basisondersteuning kan in het ondersteuningsplan dus hoger liggen dan het niveau van de landelijke norm bij een individueel samenwerkingsverband, maar niet lager. In figuur 1 wordt weergegeven hoe de landelijke norm voor basisondersteuning zich verhoudt tot het ondersteuningsplan en de beschrijving van het ondersteuningsaanbod in de schoolgids.

Het is noodzakelijk dat de ambitie van de school of het samenwerkingsverband wordt afgestemd met de onderwijsteams, zodat een leraar of ondersteuner niet voor verrassingen komt te staan en duidelijk is wat er van hen verwacht wordt.

⁶ Zoals bedoeld in de WPO, WVO 2020 en WEC.

⁷ Lees voor meer informatie het [Programma van eisen voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden passend onderwijs](#) (ministerie van OCW, 2024).

Figuur 1 Visuele weergave van hoe de landelijke norm voor basisondersteuning zich verhoudt tot het ondersteuningsplan en het ondersteuningsaanbod in de schoolgids.

Hoe wordt de basisondersteuning op school georganiseerd en waar staat het?

De basisondersteuning wordt binnen de school in afstemming met leerlingen en ouders uitgevoerd. De basisondersteuning is gebaseerd op beschikbare en effectief bewezen wetenschappelijke kennis en praktijkkennis. Ieder schoolbestuur bepaalt zelf hoe de basisondersteuning wordt georganiseerd en uitgevoerd in de aangesloten scholen. Dit vraagt om duidelijke communicatie richting ouders en leerlingen. In de schoolgids wordt bij de beschrijving van het ondersteuningsaanbod aangegeven wat de school biedt aan basisondersteuning en hoe de school dit uitvoert. De informatie hierover in de schoolgids moet duidelijk en in begrijpelijke taal zijn vastgelegd voor leraren, ouders en leerlingen. De basisondersteuning vindt binnen of buiten de klas plaats. De basisondersteuning kan worden uitgevoerd door de leraar of door een ondersteuner/specialist van binnen of buiten de school. De expertise die nodig is om de basisondersteuning uit te voeren is beschikbaar op school, eventueel met hulp van het samenwerkingsverband, het schoolbestuur en/of ketenpartners. Kennis hoeft dus niet paraat te zijn bij iedere professional afzonderlijk.

Voor wie en welke scholen geldt de landelijke norm voor basisondersteuning?

De landelijke norm voor basisondersteuning geldt voor alle schoolvestigingen in Nederland voor funderend onderwijs (primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs⁸), maar niet voor particulier onderwijs⁹.

Er zijn scholen die onderwijs geven aan specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld binnen het gespecialiseerd onderwijs. Ook van hen wordt verwacht dat zij de ondersteuning beschreven in de landelijke norm voor basisondersteuning bieden wanneer leerlingen dat nodig hebben. Vaak maakt wat in het regulier onderwijs wordt gezien als basisondersteuning al deel uit van het onderwijsaanbod binnen het gespecialiseerd onderwijs. Als er geen behoefte aan is aan bepaalde vormen van basisondersteuning bij leerlingen, hoeft deze niet direct aanwezig te zijn. Deze basisondersteuning dient alsnog georganiseerd te worden op het moment dat deze ondersteuningsbehoefte zich voordoet. Op de school aangemelde kinderen die deze basisondersteuning nodig hebben, kunnen om deze reden dus niet geweigerd worden. Leerlingen kunnen ook niet doorverwezen worden naar een andere school omdat zij basisondersteuning nodig hebben.

Hoe wordt de kwaliteit van de basisondersteuning gewaarborgd?¹⁰

Elk schoolbestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitvoering van de basisondersteuning. De Inspectie van het Onderwijs houdt hier extern toezicht op. Wanneer de landelijke norm voor basisondersteuning wettelijk is vastgelegd, wordt deze opgenomen binnen het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs.

⁸ Sbo, so en vso cluster 1 tot en met 4.

⁹ Dit zijn de scholen die niet worden bekostigd door de overheid.

¹⁰ Lees voor meer informatie het [Programma van eisen voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden passend onderwijs](#) (ministerie van OCW, 2024).

De opbouw van de landelijke norm voor basisondersteuning

Waar bestaat de landelijke norm voor basisondersteuning uit?

De landelijke norm voor basisondersteuning beschrijft waaruit de basisondersteuning minimaal moet bestaan. Het gaat om beleid, kennis en verschillende vormen van ondersteuning (preventief, curatief en kleine aanpassingen). De school bepaalt zelf welke vorm van ondersteuning wordt geboden. De ondersteuningsbehoefte van de leerling is hierbij bepalend. Dit betekent dat, als er voor een ondersteuningsbehoefte verschillende passende alternatieven zijn, de school kiest welk alternatief wordt ingezet.

Welke ondersteuningsgebieden zijn beschreven?

Op het verzoek van het ministerie van OCW zijn in deze versie van de landelijke norm voor basisondersteuning drie ondersteuningsgebieden uitgewerkt:

- A. lees- en spellingproblemen en dyslexie
- B. (hoog)begaafdheid
- C. taak- en werkgedrag.

De basisondersteuning is niet beperkt tot deze ondersteuningsgebieden. Dit betekent dat de norm in de toekomst mogelijk wordt uitgebreid met andere ondersteuningsgebieden. Te denken valt aan de ondersteuningsgebieden rekenproblemen en dyscalculie, leerproblemen en of sociale en emotionele problemen.

Elk ondersteuningsgebied wordt in deze norm apart gedefinieerd. Deze definitie geeft een beeld van de reikwijdte van het ondersteuningsgebied. De definities zijn **niet bedoeld om leerlingen uit te sluiten van ondersteuning**. De beschrijving sluit zo veel mogelijk aan bij de gangbare definities van deze vaardigheden en ondersteuningsgebieden. De definities zijn deels gebaseerd op de huidige klinische definities uit de zorg, maar zijn aangepast om beter aan te sluiten op de onderwijspraktijk en om een breder beeld te geven van -ondersteuningsbehoeften.

Wat valt niet onder de basisondersteuning?

Voor elk ondersteuningsgebied is ook beschreven wat niet onder de basisondersteuning valt. Dit is geen complete lijst, maar geeft een indicatie van waar je aan kunt denken. Dit betekent niet dat deze ondersteuning niet geboden hoeft te worden. De ondersteuning valt dan ergens anders onder, bijvoorbeeld onder extra ondersteuning, de Jeugdwet, de zorgverzekering of de Wet langdurige zorg (Wlz). Het is aan de school, het samenwerkingsverband en de gemeenten om ervoor te zorgen dat deze leerlingen de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben, zoveel mogelijk op de eigen school. De precieze mogelijkheden kunnen verschillen per samenwerkingsverband.

Ontwikkeling van alle leerlingen: randvoorwaarden en context van de basisondersteuning

Klassikaal onderwijsaanbod, basisondersteuning en extra ondersteuning bevinden zich op een continuüm. Het klassikale onderwijsaanbod is gericht op alle leerlingen in de klas. De basisondersteuning en extra ondersteuning zijn gericht op een groep leerlingen of individuele leerlingen die meer nodig hebben. In dit onderdeel van de norm staan randvoorwaarden van het onderwijsaanbod beschreven die van belang zijn voor de ontwikkeling van alle leerlingen. Scholen moeten al verplicht aan veel van deze randvoorwaarden voldoen. Deze worden hier volledigheidshalve vermeld. Het zijn aspecten uit de onderwijscontext die nodig zijn om de basisondersteuning goed vorm te kunnen geven.

Beleid

1. Het schoolbestuur heeft een sociaal veiligheidsplan voor alle vestigingen, dat pesten tegengaat en zorgt voor sociale, fysieke en mentale veiligheid van de leerlingen. De school handelt hiernaar.
2. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid geformuleerd over medisch handelen en medicijnverstrekking. Dit beleid gaat ten minste over wat er gedaan wordt op het gebied van het bewaren en toedienen van medicijnen en het uitvoeren van medische handelingen (zowel niet-BIG als BIG). De school handelt hiernaar.
3. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid dat gericht is op gelijkwaardige en tijdige samenwerking met ouders en leerlingen. De school handelt hiernaar.

Kennis en vaardigheden

4. De school beschikt over voldoende opgeleid personeel en biedt hun de mogelijkheid om hun kennis en vaardigheden uit te breiden of beschikt over de mogelijkheid om de personele bezetting uit te breiden, zodat de benodigde basisondersteuning aan leerlingen geboden kan worden.
5. De school heeft kennis over de vaardigheden die nodig zijn om te leren en over de manier waarop deze vaardigheden zich ontwikkelen bij leerlingen. De school kan deze bij de leerling herkennen.
6. De school heeft kennis over de meest voorkomende leer- en ontwikkelingsbehoeften die relevant zijn voor hun schoolpopulatie en handelt hiernaar.
7. De school wisselt kennis en expertise uit met relevante experts en andere scholen over de uitvoering en organisatie van de basisondersteuning.

Ondersteuning

8. De school hanteert de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
9. De school beschrijft de interne en externe ondersteuningsstructuur op een duidelijke manier voor het team en voor leerlingen en ouders, en legt deze vast in het ondersteuningsaanbod in de schoolgids¹¹.
10. De school beschrijft bij het ondersteuningsaanbod in de schoolgids hoe de basisondersteuning op school eruitziet en wie deze uitvoert aansluitend bij de schoolpopulatie¹².
11. De school realiseert in de klas en op de school een veilige, voorspelbare en overzichtelijke leeromgeving waarbij sprake is van adequaat klassenmanagement.
12. De school bevordert lees- en spellingvaardigheid bij alle leerlingen.

11 Dit geldt vanaf 1 augustus 2025.

12 Dit geldt vanaf 1 augustus 2025.

13. De school bevordert de sociale en emotionele ontwikkeling en de positieve identiteitsontwikkeling van alle leerlingen.
14. De school stimuleert het taak- en werkgedrag (denk aan motivatie en leren om te leren) van leerlingen.
15. Na schriftelijke aanmelding door ouders brengt de school de ondersteuningsbehoeften van de leerling in kaart en organiseert zelf passend aanbod in afstemming met de ouders en leerling.
16. De school volgt, analyseert en evalueert systematisch de ontwikkeling van leerlingen, klassen en de school. Ouders worden hierover geïnformeerd. De informatie wordt gebruikt om het onderwijs- en ondersteuningsaanbod in te vullen en aan te passen.
17. De school signaleert in teamverband en in afstemming met ouders en leerlingen zo vroeg mogelijk de benodigde ondersteuning en past deze daarop aan.
18. De school stemt de ondersteuning op planmatige wijze af op de ontwikkeling en specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerling en monitort deze¹³. Hierbij wordt naar de leerling als geheel gekeken. Ouders worden hierover geïnformeerd.
19. De school past het ondersteuningsaanbod op groeps- en klasniveau aan, met aandacht voor de individuele ondersteuningsbehoefte van leerlingen.
20. De school betreft leerlingen actief bij de vormgeving van hun eigen ondersteuning, passend bij de ontwikkelingsfase. Als de leerling dat wenst, kan hier ook iemand (bijvoorbeeld een ouder) bij ondersteunen. Als de leerling niet in staat is om hierbij betrokken te worden, nemen de ouders deze rol over.
21. Ouders en leerlingen kunnen met vragen over ondersteuning terecht bij de school en bij het ouder- en jeugdsteunpunt van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs. De school informeert ouders en leerlingen over het steunpunt op een manier die past bij de ouderpopulatie. Bij de doorstroom naar een andere school draagt de school relevante leerling- en begeleidingsgegevens over volgens de richtlijnen in het onderwijskundig rapport (conform relevante artikelen in de WPO, WEC, WVO en het Besluit uitwisseling leer- en begeleidingsgegevens).
22. De school kan samenwerken met het samenwerkingsverband, gespecialiseerd onderwijs, de jeugdhulpverlening, jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk en andere organisaties.

Wat valt niet onder de landelijke norm voor basisondersteuning?¹⁴

23. Individuele ondersteuning of psychische begeleiding voor leerlingen met sociale en emotionele problemen, die niet genoeg geholpen zijn met basisondersteuning en (individuele) ondersteuning op maat of psychische begeleiding nodig hebben om in een groep of klas te kunnen functioneren.
24. Individuele ondersteuning voor leerlingen die een onveilige situatie of gevoel van onveiligheid creëren voor zichzelf, klasgenoten of personeel, en die niet genoeg hebben aan de basisondersteuning.
25. Medische handelingen die een BIG-registratie eisen (voorbehouden handelingen).¹⁵

13 Met andere woorden: in hoeverre een specifieke leerling bepaalde ondersteuning krijgt, is afhankelijk van de ontwikkeling en ondersteuningsbehoefte van de leerling.

14 Deze ondersteuning valt onder andere financiering, zoals onder extra ondersteuning vanuit samenwerkingsverbanden, de Jeugdwet vanuit gemeenten, de zorgverzekering en de Wet langdurige zorg (Wlz) door zorgverzekeraars.

15 Als de school in staat is deze handeling(en) uit te voeren (als een BIG-geregistreerde professional een onderwijsmedewerker hiertoe bekwaam acht en deze onderwijsmedewerker deze wil uitvoeren), neemt zij dit op in het protocol medisch handelen. Uitvoeren van voorbehouden handelingen vereist altijd toestemming van de ouders en een onderwijsmedewerker moet deze willen uitvoeren. Het bevoegd gezag moet toestemming hiervoor geven of beargumenteerd kunnen weigeren om de medische handelingen in de school door onderwijsmedewerkers uit te laten voeren.

De ondersteuningsgebieden

A Lees-/spellingproblemen en dyslexie

Definitie lees-/spellingproblemen en dyslexie (Nji et al., 2023)

Bij lees- en spellingproblemen is er sprake van ondersteuningsbehoeften bij technisch lezen, leesbegrip en/of spelling, of loopt een leerling het risico op het ervaren van lees- en spellingproblemen. Het kan daarbij gaan om een ondersteuningsbehoefte op het gebied van een of meer van deze drie vaardigheden. Deze leerlingen hebben ondersteuning nodig boven op het groepsaanbod om zich deze vaardigheden eigen te maken. Bij dyslexie gaat het om een leerstoornis bij het technisch lezen op woordniveau en/of spellen. Deze leerlingen hebben onvoldoende baat bij groeps- én/of herhalend ondersteuningsaanbod van de school. Leerlingen met langdurige lees- en/of spellingproblemen of dyslexie kunnen gebaat zijn bij doeltreffende aanpassingen om mee te kunnen komen met het klassikale lesprogramma.

Beleid

1. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid voor het signaleren van lees- en spellingproblemen en dyslexie. De school voert het beschreven beleid uit.
2. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid voor de aanpak van lees- en spellingproblemen en dyslexie. De school voert het beschreven beleid uit.

Kennis en vaardigheden

3. De school heeft kennis over het signaleren van (risicofactoren voor) lees- en spellingproblemen en begrijpt de verschillen tussen problemen met technisch lezen, leesbegrip en spellen.
4. De school heeft kennis over hoe leerlingen met lees- en spellingproblemen ondersteund kunnen worden.
5. De school schakelt een taal- en leesspecialist of -coördinator in, die leraren kan adviseren over de lees- en spellingontwikkeling en kenmerken van dyslexie. De specialist denkt mee over het vormgeven van het onderwijsaanbod en draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van de onderwijsprofessionals en het ondersteuningsaanbod.
6. De school ondersteunt het team in de vorm van tijd, geld en expertise bij het verbeteren van hun kennis en vaardigheden op het gebied van pedagogisch-didactisch handelen bij lees-, spellingproblemen en dyslexie. Dit moet aansluiten bij de behoeftes en werkdruk van het personeel en bij de populatie van de school.

Ondersteuning

7. De school signaleert risicofactoren¹⁶ voor lees- en spellingproblemen en dyslexie en achterstanden bij lezen en spellen, en bespreekt dit met ouders.
8. De school handelt planmatig en pro-actief door zo vroeg mogelijk op risicofactoren en/of signalen van lees- en spellingproblemen te reageren door ondersteuning te bieden.
9. De school monitort of de inzet van de ondersteuning bij leerlingen met lees-/spellingproblemen en dyslexie effectief is en of er geschikt toets- en observatiemateriaal is, of een ander evaluatie-instrument. De school evalueert de aanpassingen bij leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie door hierover met de leerling en ouders in gesprek te gaan.
10. De school houdt een leerlingdossier of handelingsplan bij voor leerlingen die onvoldoende baat hebben bij extra instructie en oefening. Hierin wordt de effectiviteit van de geboden ondersteuning bij lees- en spellingproblemen en dyslexie bijgehouden. Dit leerlingdossier helpt bij het evalueren van de geboden ondersteuning, de overdracht als de leerling naar een andere groep of school gaat en kan als onderbouwing gebruikt worden voor diagnostiek en behandeling.

¹⁶ Zoals een lage benoemselheid of als dyslexie voorkomt in de familie.

van dyslexie. Indien er al een ontwikkelingsperspectief (OPP) is gemaakt, hoeft er niet nog een apart leerlingdossier te worden opgesteld.

11. De school biedt leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie verlengde instructie, verdieping en meer begeleide oefening (ondersteuningsniveau 2).
12. PO: De school biedt leerlingen met ernstige lees-/spellingproblemen en dyslexie kortdurend¹⁷ in een kleine groep een intensieve interventie die specifiek is afgestemd op het niveau en/of de hiaten¹⁸ in de ontwikkeling van de leerling (ondersteuningsniveau 3).
VO: De school biedt leerlingen met ernstige lees-/spellingproblemen en dyslexie kortdurend¹⁹ ondersteuning op het gebied van studiestrategieën en/of het verbeteren van de lees- (technisch en begrip) en spellingvaardigheid, specifiek afgestemd op het niveau en/of hiaten²⁰ in de ontwikkeling van de leerling gericht op de zelfredzaamheid van de leerling (ondersteuningsniveau 3).
13. De school verwijst ouders naar de zorgaanbieders of poortwachters voor diagnostiek en behandeling bij een vermoeden van dyslexie en werkt met hen samen.
14. De school zorgt voor aangepast les- en toetsmateriaal voor leerlingen met lees-/spellingproblemen en dyslexie. Bij toetsen wordt rekening gehouden met het toetsdoel en de betrouwbaarheid en validiteit ervan en bij eindexamens worden de geldende wet- en regelgeving en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 gevolgd.
15. De school past het onderwijs en toetsen en examens effectief aan voor leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie, met aandacht voor het welbevinden, de motivatie en zelfredzaamheid van de leerling. Bij eindexamens worden de geldende wet- en regelgeving en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 gevolgd.
16. De school helpt leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie bij het vinden en inzetten van passende hulpmiddelen zodat ze deze effectief op school en thuis kunnen inzetten.
17. De school ondersteunt leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie, gericht op het omgaan met de lees- en spellingproblemen.

Wat valt niet onder de landelijke norm voor basisondersteuning?²¹

18. De diagnostiek en behandeling van dyslexie of indicatie Ernstige Dyslexie (ED) (ondersteuningsniveau 4) door een specialistische zorgaanbieder vallen niet onder de basisondersteuning. De diagnostiek en behandeling tot en met 12 jaar worden bij de indicatie ED uitgevoerd door een specialistische zorgaanbieder en bekostigd door de gemeente vanuit de Jeugdwet. Tijdens en na een dyslexiebehandeling loopt de ondersteuning vanuit de basisondersteuning door.
19. Logopedische behandeling ter verbetering van de taalontwikkeling.
20. Langdurige individuele ondersteuning voor leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie die niet genoeg geholpen zijn met basisondersteuning en de behandeling van dyslexie. Deze leerlingen hebben langdurig een individueel, op maat gemaakt traject nodig om op school te kunnen functioneren.

17 Maximaal voor de duur van één volledig schooljaar.

18 Zoals productieve letterkennis of accuraat lezen op tekstniveau.

19 Maximaal voor de duur van één volledig schooljaar.

20 Zoals moeite met woorden leren bij de moderne vreemde talen of de spelling van homofone werkwoorden bij Nederlands (gebeurt/gebeurd).

21 Deze ondersteuning valt onder andere financiering, zoals onder extra ondersteuning vanuit samenwerkingsverbanden, de Jeugdwet vanuit gemeenten, de zorgverzekering en de Wet langdurige zorg (Wlz) door zorgverzekeraars.

B. (Hoog)begaafdheid

Definitie (hoog)begaafdheid (Gagné, 2010; Subotnik et al., 2018)

Dit ondersteuningsgebied gaat om de ondersteuningsbehoeften die voortkomen uit het ontwikkelings- of leerpotentieel van leerlingen. Dit potentieel kan zich uiten op bijvoorbeeld intellectueel, creatief, sociaal, perceptueel of fysiek vlak. Omgevingsfactoren (zoals school, thuissituatie en sociale omstandigheden) en interpersoonlijke kenmerken (zoals fysieke en mentale gesteldheid, motivatie en doorzettingsvermogen) beïnvloeden de ontwikkeling en het tot uiting komen van talenten. Door verschillende factoren kan dit leerpotentieel mogelijk niet volledig benut worden, wat onder andere kan leiden tot onderpresteren. Er kan bijvoorbeeld een mismatch zijn tussen de behoefte van de leerling en de aanpak van school of tussen de opvoedingsstijl van ouders en opvoedkundige behoeften van het kind. De basisondersteuning in dit gebied richt zich op het stimuleren van het ontwikkelings- of leerpotentieel en het voorkomen of tegengaan van onderpresteren in de schoolomgeving.

Beleid

1. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid over het signaleren van ondersteuningsbehoeften bij leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid, van instroom tot uitstroom van leerlingen en ook bij de overgang van po naar vo. Daarbij is er aandacht voor onderpresteren. De school voert het beschreven beleid uit.
2. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid over de ondersteuning bij (hoog)begaafdheid, aansluitend bij de visie van de school gericht op goed onderwijs voor alle leerlingen. De school voert het beschreven beleid uit.

Kennis en vaardigheden

3. De school heeft kennis over verschillende perspectieven op (hoog)begaafdheid.
4. De school heeft kennis over het signaleren van ondersteuningsbehoeften.
5. De school heeft kennis over divergent differentiëren: het inspelen op verschillen in leertempo, leerpotentieel en interesses.
6. De school doet een beroep op een specialist hoogbegaafdheid of een professional met expertise in (hoog)begaafdheid. De school heeft deze expertise intern of weet deze extern in samenwerking met andere scholen, het schoolbestuur of samenwerkingsverband te verkrijgen. Deze specialist ondersteunt het team bij het signaleren van ondersteuningsbehoeften en helpt bij het vormgeven van het onderwijsaanbod. De specialist draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van de onderwijsprofessionals en het aanbod.
7. De school ondersteunt het team in de vorm van tijd, geld en expertise bij het verbeteren van hun kennis en vaardigheden op het gebied van pedagogisch-didactisch handelen, specifiek voor (hoog)begaafdheid, aansluitend bij de behoeften van het personeel en bij de populatie van de school.

Ondersteuning

8. De school signaleert ondersteuningsbehoeften bij leerlingen die onderpresteren.
9. De school faciliteert haar onderwijspersoneel om tot optimale differentiatie te komen binnen de onderwijscontext.
10. De school past het lesaanbod aan om het ontwikkelingspotentieel van leerlingen te stimuleren, afgestemd op hun niveau en tempo. Ook de sociale en emotionele ontwikkeling krijgt aandacht. Verschillende vormen van differentiatie kunnen tegelijk worden ingezet. Voorbeelden zijn:
 - a. PO: verrijken van het lesaanbod, compacten (overslaan van overbodige herhalings- en oefenstof), versnellen binnen een vakgebied of door een leerjaar over te slaan en het bieden van andere vakken aansluitend bij de interesses van de leerling.
 - b. VO: verrijken van het lesaanbod, compacten (overslaan van overbodige herhalings- en oefenstof), versnellen binnen een vakgebied of vervroegd examen doen en het bieden van

andere vakken aansluitend bij de interesses van de leerling. Versnellen in de vorm van een of meerdere jaren overslaan maakt geen deel uit van de basisondersteuning.

11. De school stimuleert socialisatie en persoonsvorming van leerlingen. Dit kan bijvoorbeeld door samenwerkingen of contactmomenten tussen deze leerlingen te organiseren, eventueel met ondersteuning van het schoolbestuur, het samenwerkingsverband of de gemeente.

Wat valt niet onder de landelijke norm voor basisondersteuning?²²

12. Individuele ondersteuning voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid die onvoldoende baat hebben bij de basisondersteuning en die langdurige individuele ondersteuning nodig hebben die volledig op maat gemaakt is.
13. Het aanbieden van voltijds hoogbegaafdheidsonderwijs.
14. VO: Versnellen door een leerjaar over te slaan.

²² Deze ondersteuning valt onder andere financiering, zoals onder extra ondersteuning vanuit samenwerkingsverbanden, de Jeugdwet vanuit gemeenten, de zorgverzekering en de Wet langdurige zorg (Wlz) door zorgverzekeraars.

C. Problemen bij taak-/werkgedrag

Definitie ondersteuningsgebied taak-/werkgedrag (Dawson & Guare, 2022; Didden & Huskens, 2008; Horeweg 2024; Van der Linde & Klein Tank, 2019)

Binnen dit ondersteuningsgebied ligt de focus op ondersteuning gericht op het taak-/werkgedrag. Onder taak-/werkgedrag wordt het gedrag verstaan dat gerelateerd is aan het leren, zoals luisteren naar een instructie, het verwerken van een opdracht en het zelfstandig en samen kunnen werken. Hier is zelfsturing voor nodig. Executieve functies²³ is de verzamelnaam van de vaardigheden die bij die zelfsturing helpen. Wanneer leerlingen moeite hebben met een of meer executieve vaardigheden, heeft dat invloed op hun taak-/werkgedrag. Bij alle leerlingen is het nodig om aandacht te besteden aan het taak-/werkgedrag of leren leren (studeren voor toetsen, plannen, aantekeningen maken, opdrachten en huiswerk maken). Sommige leerlingen hebben hier meer ondersteuning bij nodig. De basisondersteuning richt zich op leerlingen die meer moeite hebben met het taak-/werkgedrag dan je op basis van de ontwikkelingsfase van het kind zou verwachten.

Beleid

1. Het schoolbestuur met alle vestigingen gebruikt een aanpak voor goed klassenmanagement, het didactisch klimaat en leerkrachtinteractie, en het voorkomen en oplossen van problemen met taak- en werkgedrag.
2. Het schoolbestuur met alle vestigingen heeft beleid op het gebied van taak-/werkgedrag. De school voert het beschreven beleid uit.

Kennis en vaardigheden

3. De school heeft basiskennis over executieve vaardigheden, de ontwikkeling hiervan bij kinderen en hoe een achterstand hierin te herkennen is.
4. De school heeft kennis over het herkennen van problemen in en het bevorderen van taak- en werkgedrag, waarbij er aandacht is voor uitwisseling van ervaringen tussen teamleden.
5. De school doet een beroep op een gedragsspecialist die leraren adviseert over ondersteuningsbehoeften op het gebied van taak- en werkgedrag. Dit kan een specialist zijn op het gebied taak- en werkgedrag, een schoolmaatschappelijk werker, ondersteuningscoördinator of orthopedagoog/psycholoog. De school heeft deze expertise zelf in huis of kan deze in samenwerking met andere scholen, het schoolbestuur of samenwerkingsverband verkrijgen. Deze specialist ondersteunt leraren bij het herkennen van ondersteuningsbehoeften en helpt bij het vormgeven van het onderwijsaanbod. De gedragsspecialist draagt bij aan de kwaliteitsontwikkeling van het team.
6. De school ondersteunt het team in de vorm van tijd, geld en expertise bij het verbeteren van hun kennis en vaardigheden op het gebied van pedagogisch-didactisch handelen, specifiek voor taak- en werkgedrag, te verbeteren, aansluitend bij de behoeftes van het personeel en de populatie van de school.

23 Er worden verschillende executieve functies onderscheiden: impulsbeheersing (responsinhibitie), werkgeheugen, emotieregulatie, volgehouden aandacht, efficiënt starten van een taak (taakinitiatie), planning, organisatie, timemanagement, doelgericht doorzettingsvermogen, schakelen tussen taken, omgaan met tegenslagen (cognitieve flexibiliteit) en metacognitie.

Ondersteuning

7. De school werkt planmatig door vroegtijdig en effectief problemen in het taak- en werkgedrag te signaleren en gerichte ondersteuning te bieden op basis van ontwikkelingsbehoeften, en dit te monitoren.
8. De school biedt ondersteuning aan leerlingen met ondersteuningsvragen op het gebied van taak-/werkgedrag en leren leren.
9. De school doet eenvoudige, doeltreffende aanpassingen aan het lesaanbod en biedt hulpmiddelen en ondersteuning bij het gebruik van deze hulpmiddelen aan leerlingen om het taak-/werkgedrag te bevorderen.
10. De school biedt leerlingen die moeite hebben met prikkelverwerking gerichte aanpassingen wanneer dat nodig is.

Wat valt niet onder de landelijke norm voor basisondersteuning?²⁴

12. Individuele ondersteuning aan leerlingen met problemen op het gebied van het taak-/werkgedrag, die daardoor zo belemmerd worden dat zij niet in een klassikale setting (bij verschillende vakken) kunnen functioneren²⁵. Deze leerlingen hebben niet genoeg aan de basisondersteuning en hebben langdurige individuele, op maat gemaakte ondersteuning nodig.

24 Deze ondersteuning valt onder andere financiering, zoals onder extra ondersteuning vanuit samenwerkingsverbanden, de Jeugdwet vanuit gemeenten, de zorgverzekering en de Wet langdurige zorg (Wlz) door zorgverzekeraars.

25 Dit functioneren heeft betrekking op het functioneren van de leerling zelf in de klas, op de leraar om zijn les te kunnen geven en op medeleerlingen om de les te kunnen volgen.

Verklarende woordenlijst

- **Arrangeert conform zorgplicht:** Het proces waarin scholen passende ondersteuning regelen voor leerlingen, zoals vastgelegd in de zorgplicht van scholen om passend onderwijs te bieden.
- **Basiskwaliteit:** Dit is een onderdeel van het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs. Daarin staat beschreven aan welke minimale kwaliteitseisen in het onderwijs voldaan moet worden. De basiskwaliteit gaat ook over de kwaliteit van basis- en extra ondersteuning. Wanneer de landelijke norm voor basisondersteuning wettelijk is vastgelegd, wordt deze vervolgens ook opgenomen binnen het onderzoekskader.
- **Basisondersteuning:** De standaardondersteuning die elke school moet bieden aan alle leerlingen, inclusief basisaanpassingen en begeleiding voor leerlingen met lichte onderwijsbehoeften. Zie p. 3 voor de uitgebreide definitie. De basisondersteuning krijgt vorm in een context waarbij klassen in het regulier onderwijs gemiddeld uit 25 tot 30 leerlingen bestaan, in het gespecialiseerd onderwijs is dit vaak de helft.
- **BIG-registratie:** Een officiële registratie voor zorgverleners in Nederland die voldoet aan de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (BIG), waarmee zij bevoegd zijn om bepaalde medische handelingen uit te voeren.
- **Compacten:** Het verkorten of samenvatten van de leerstof om tijd vrij te maken voor extra verdieping of verrijking voor leerlingen.
- **Curatief handelen:** Het behandelen van bestaande problemen met als doel deze te genezen of te verminderen.
- **Indicatie Ernstige Dyslexie en verschil met dyslexie:** Ernstige dyslexie is een Nederlandse term die is afgeleid uit de regelgeving voor de vergoede dyslexiezorg vanuit de Jeugdwet. Om hiervoor in aanmerking te komen, wordt de indicatie Ernstige Dyslexie gesteld. ‘Dyslexie’ is de benaming van de diagnose die wordt gegeven bij ernstige en hardnekkige lees- en/of spellingproblemen. Zie [Dyslexie Centraal](#) voor meer informatie.
- **Leerling- en onderwijsvolgsysteem:** Een (vaak) digitaal systeem dat de leerresultaten, ontwikkeling en voortgang van leerlingen systematisch bijhoudt, zodat docenten, begeleiders en ouders hier inzicht in krijgen en tijdig kunnen bijsturen waar nodig.
- **Lesmateriaal:** Alle middelen en materialen die gebruikt worden in het onderwijs om leerlingen te ondersteunen bij het leren, zoals (digitale) boeken, werkbladen, software en educatieve spellen.
- **Onderwijsbehoefte/ondersteuningsbehoefte:** De specifieke behoefte die een leerling heeft om succesvol te kunnen leren en ontwikkelen. Dit kan variëren van extra uitleg tot gespecialiseerde ondersteuning.
- **Ondersteuningsniveaus bij lees-, spellingproblemen en dyslexie:** in de Protocolen voor Leesproblemen en Dyslexie en op de website van [Dyslexie Centraal](#) wordt gesproken over ondersteuningsniveau 1, 2 en 3. Deze ondersteuningsniveaus zijn gekoppeld aan de intensiteit en manier waarop leerlingen met lees- en spellingproblemen ondersteuning krijgen. Ondersteuningsniveau 1 omvat goed lees- en spellingonderwijs, ondersteuningsniveau 2 bestaat uit extra instructie en oefentijd, en bij ondersteuningsniveau 3 gaat het om intensieve ondersteuning afgestemd op de hiaten in de ontwikkeling van de leerling.
- **Ondersteuner/specialist:** Een professional, zoals een remedial teacher of orthopedagoog, die gespecialiseerde hulp biedt aan leerlingen met leer- en ontwikkelingsproblemen.

- **Ondersteuningsstructuur:** Het systeem dat of de organisatie binnen een school die ervoor zorgt dat leerlingen de hulp krijgen die ze nodig hebben, bijvoorbeeld geboden door docenten, specialisten en middelen.
- **Ononderbroken ontwikkeling:** Een continu proces waarin een leerling zonder onderbreking in zijn of haar ontwikkeling kan doorgroeien, zonder stagnatie of achterstand in het leren.
- **Planmatig handelen:** Werken volgens een vooraf opgesteld plan met duidelijke doelen en evaluaties.
- **Preventief handelen:** Problemen voorkomen door vroegtijdig in te grijpen of maatregelen te nemen. Dit kan gedaan worden door een leraar of door een andere onderwijsprofessional.
- **Prikkelverwerking:** Verwijst naar hoe leerlingen zintuiglijke prikkels, zoals geluid, licht, beweging en aanraking, verwerken en erop reageren binnen de schoolomgeving. Een goede prikkelverwerking is essentieel voor concentratie en leren.
- **Samenwerkingsverband Passend Onderwijs (SWV):** Een netwerk van scholen in een regio die samenwerken om ervoor te zorgen dat elk kind passend onderwijs krijgt door het organiseren van ondersteuning voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften.
- **Verrijken, inclusief stimuleren van creativiteit:** Het uitbreiden van de leerstof met uitdagende en creatieve activiteiten om leerlingen die verder zijn, intellectueel te stimuleren.
- **Versnellen:** Het sneller doorlopen van de leerstof door een leerling, vaak omdat de leerling de stof sneller beheerst dan gemiddeld.
- **Voltijds hoogbegaafdheidsonderwijs:** Een speciaal onderwijsprogramma voor hoogbegaafde leerlingen, waarbij zij voltijds les krijgen in een omgeving die is afgestemd op hun cognitieve en sociaal-emotionele behoeften.